

Kaja Pastarus * Merle Varik

EESTI KEELE

LUGEMIK – TÖÖRAAMAT

3. KLASSILE

1. OSA

Kaja Pastarus * Merle Varik

EESTI KEELE

LUGEMIK – TÖÖRAAMAT

3. KLASSILE

1. OSA

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Hariduslike erivajadustega
õpilaste õppevara arendamine

Kaja Pastarus, Merle Varik

Eesti keele lugemik-tööraamat 3. klassile. 1. osa (II trükk)

Lugemik-tööraamat vastab põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava lihtsustatud õppele

Retsenseerinud Kadri Männiksaar, Krista Sunts

Õppevara koostamist nõustas Kaja Plado

Keeleliselt toimetanud Tiina Helekivi

Kujundanud ja küljendanud Eve Kurm

Kaane kujundanud Eve Kurm

Tehniliselt toimetanud Andero Kurm

Illustratsioonid Marilis Ehvert, Ülle Meister

Fotod: Andero Kurm 2 (1, 2), 8 (5), Ilmar Roosmaa 2 (3), Jääaja Keskus 8 (6), Wikimedia Commons

Raamatu väljaandmist on toetanud Euroopa Sotsiaalfond ja Eesti riik programmi „Hariduslike erivajadustega õpilaste õppevara arendamine” kaudu.

Programmi viib ellu SA Innove

Autoriõigus: SA Innove, autorid 2016

Kõik õigused kaitstud. Igasugune autoriõigusega kaitstud materjali ebaseaduslik paljundamine ja levitamine toob kaasa seaduses ettenähtud vastutuse.

ISBN 978-9949-524-72-3 (kogu teos)

ISBN 978-9949-524-73-0 (kogu teos, pdf)

ISBN 978-9949-524-74-7 (I osa)

ISBN 978-9949-524-75-4 (I osa, pdf)

ISBN 978-9949-524-76-1 (II osa)

ISBN 978-9949-524-77-8 (II osa, pdf)

ISBN 978-9949-524-78-5 (III osa)

ISBN 978-9949-524-79-2 (III osa, pdf)

ISBN 978-9949-524-80-8 (IV osa)

ISBN 978-9949-524-81-5 (IV osa, pdf)

ISBN 978-9949-524-65-5 (Õpetaja juhendmaterjal, pdf)

Trükiettevalmistus: Kirjastus Studium

Riia 15 b, Tartu 51010

Tel 7343 735, www.studium.ee

Järeltrükk: AS Atlex

Kivi 23, Tartu 51009

Tel 7349 099, www.atlex.ee

Mida ma arvan?

Tagasiside-leht õpilastele

1. Loe jutt (luuletus) läbi.
2. Täida ülesanded.
3. Otsusta,
kas sulle meeldis see jutt (luuletus).

1. Märki tabeli õigesse tulpa X.

2. Vasta õpetaja küsi|mustele.

*Meeldis. → Mida huvitavat said teada? Mis oli selles loos lõbusat? ...

*Ei meeldinud. → Mis sulle selles loos ei meeldinud?

	MEELDIS	EI MEELDINUD
1. Me hakkame õppima		
2. Lapsed suvel		
3. Poisid ujuvad		
4. Vanaema juures		
5. Kolmas klass		
6. Esimene kooli-päev (I osa)		
7. Esimene kooli-päev (II osa)		
8. Tere, tere!		
9. Õpetajale		
10. Siil ja jänes		
11. Mehikene metsas		
12. Seen, sibul, sisalik		
13. Siil Siimu sünni-päev		
14. Ränd-linnud lahkuvad		
15. Ränd-linnud teel (I osa)		
16. Ränd-linnud teel (II osa)		

Me hakkame õppima

1. Siin pildil on üks tegelane.

Tal ei ole veel nime.

Mõelge talle koos üks vahva nimi.

Tere!

Minu nimi on

.....

Ma õpin klassis.

Me hakkame koos õppima!

2. Vali kolm eri värvi pliiatsit. Värvi pilt.

3. Mis kuu praegu on? Loe. Värvi õige sõna.

SUVI

JUUNI

JUULI

AUGUST

SÜGIS

SEPTEMBER

OKTOOBER

NOVEMBER

Lapsed suvel

1. Vaata pilte. Mida lapsed suvel tegid?

2. A. Loe. Lõpeta laused.

1.

Anu käis suvel perega (kus?) ...

2.

Siim jalutas isaga (kus?) ...

3.

Riho puhkas vennaga (kus?) ...

4.

Maris ja Marta
Tüdrukud } mängisid (kus?) ...

B. Loe. Moodusta laused.

Kes?	Mida tegi?	Millal?	Kellega?	Kus?	
Marta	käis	suvel	vennaga	rannas.	
Anu	puhkas	vahe-ajal	perega	looma-aias.	
Siim	mängis	juulis	õega	reisil.	
Riho	jalutas	juunis	isaga	maal.	

C. Loe lause. Kirjuta ruudu sisse sobiva pildi number.

D. Loe. Täida lüngad.

Ma lugesin (mitu?) lauset. Igas lauses on (mitu?) sõna.

3. A. Loe Bingo-mängu sõnad.

BINGO

marjul	loomaa-ias	raannas
reisil	õues	maal
külas	matkal	ujumas

B. Täida õpetaja korraldused.

1. Kuula lauset (ül 2).
2. Leia õige sõna Bingo-mängu tabelis. Märki sõna juurde ✕.
3. Kui sul on igas kastis ✕, hüüa BINGO!

Palju õnne!
Sa olid tubli mängija!

4. Mida sina suvel tegid? Loe. Moodusta lause.

Mina $\left\{ \begin{array}{l} \text{olin} \\ \text{käisin} \end{array} \right\}$ suvel (kus?) ...

5. Loe. Kui sa oled seal käinud, märgi ☒.

1.

seiklus-park

2.

mängu-maa

3.

mängu-maa

4.

teadus-park

5.

looma-park

6.

teadus-park

6. Loe. Täida tabel. Sobivasse tulpä märgi ✕.

		MULLE	
		meeldis	ei meeldi nud
1. Otepää seiklus-park			
2. Vembu-Tembu-maa			
3. Vudila			
4. Ah-haa keskus			
5. Elist-verē looma-park			
6. Jää-aja Keskus			
7. Tallinna Lennu-sadam			

7. Vaata ülesannet 5. Mis kohad olid piltidel? Märgi ✕.

Otepää seiklus-park

Elistvere looma-park

Vembu-Tembu-maa

Jää-aja Keskus

Vudila

Tallinna Lennu-sadam

Ah-haa keskus

8. Loe. Lõpeta lause.

Kus?

käisin {
looma-pargis
teadus-pargis
seiklus-pargis
mängu-maal

Mida?

külas|tasin {
looma-parki
teadus-parki
seiklus-parki
mängu-maad

Käisin suvel isaga (*kus?*) looma-..... .

Tahan homme külas|tada (*mida?*) mängu-..... .

Ma ei ole veel käinud (*kus?*) seiklus-..... .

Tahan näha uut (*mida?*) teadus-..... .

9. A. Loe. Jooni õige koha nimi.

Sõidan Tartusse.

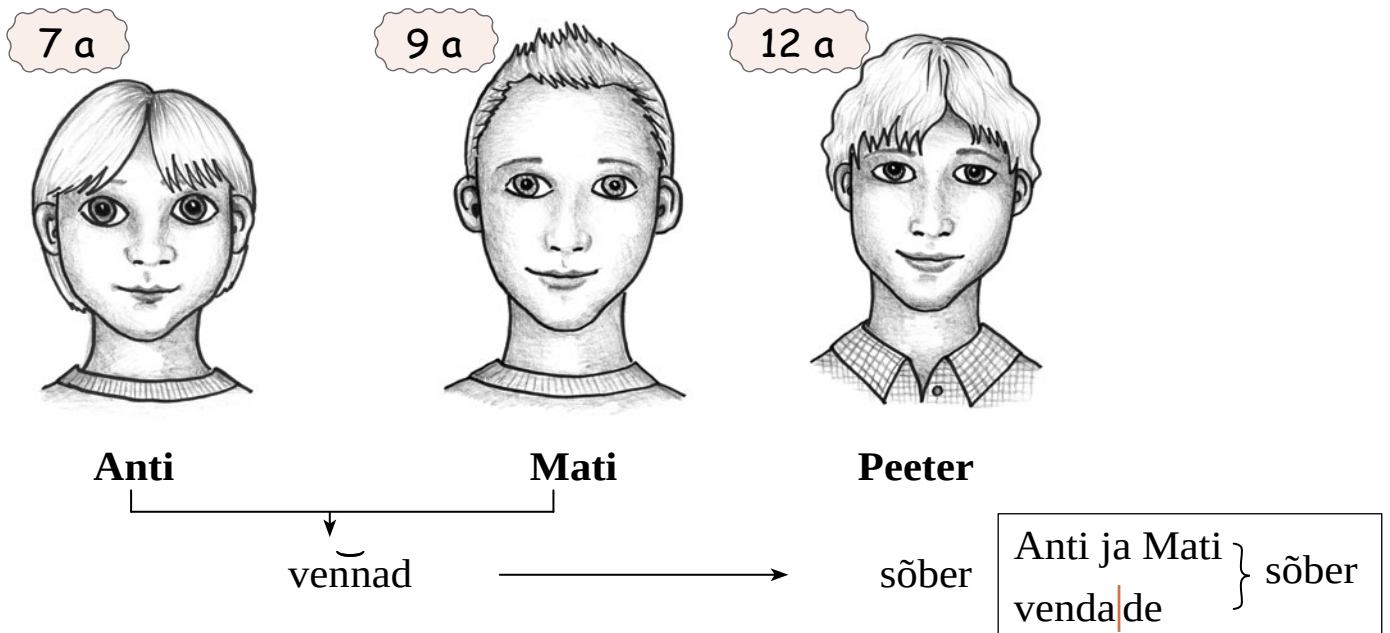
Külastan {
Vudilat.
Tartu Ahhaa keskust.
Otepää seiklus-parki.

Sõidan Tallinnasse.

Külastan {
Jää-aja Keskust.
Elistvere looma-parki.
Tallinna Lennu-sadamat.

B. Leia Eesti kaardilt Tartu ja Tallinn.

1. Vaata pilte. Loe. Vasta õpetaja küsi|mustele.

1. Kes poistest on kõige vanem?
2. Kes poistest on kõige noorem?
3. Mis on Anti venna nimi?
4. Mis on Mati venna nimi?
5. Mis on Anti ja Mati sõbra nimi?
6. Kelle sõber on Peeter?

Poisid ujuvad

Heljo Randmäe, Krista Sprenki järgi

1. lõik Oli palav päev. Anti ja Mati läksid koos isaga mere äärde. Sõber Peeter tuli ka kaasa. Lapsed läksid mada|lasse vette.
2. lõik Suur poiss Peeter oskas hästi ujuda. Ta ujus ilma rõngata.
3. lõik Väike Anti ei osa|nud veel ujuda. Ta õppis ujuma kum̃mist rõnga abil. Vend Mati õpetas Antit.

Randmäe H., Sprenk K. „Ujumas”,
Emakeele lugemik abikooli 3. kl, 1978, lk 8

2. Kirjuta pildile poiste nimed.

3. Loe. Jäta meelde.

Lause koosneb sõna|dest.

Lause esimese sõna kirjutatakse suure tähega.

Lause lõppu kirjutatakse . ? või !

Teksti jaotame osadeks.

Need osad on **lõigud**.

Ühes lõigus on mitu lauset.

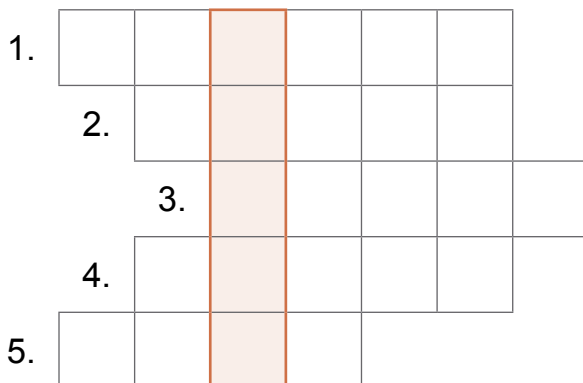
Lõigu alguses on **taand-rida**.

Lõik algab äärest kaugemalt.

4. Mis linnas poisid elavad? Lahenda ristsõna.

Leia tekstist õiged sõnad.

- 1) 1. lõik, 4. lause, 1. sõna
- 2) 3. lõik, 1. lause, 1. sõna
- 3) 3. lõik, 2. lause, 5. sõna
- 4) viimase lõigu viimane sõna
- 5) 2. lõik, 2. lause, 2. sõna

Poisid elavad linnas.

5. Moodusta laused. Mitu sõna on lauses? Kirjuta kasti sisse.

1.	Poisid	ujusid							
2.	Poisid	~~~~~			soojas	~~~~~			
3.	Poisid	~~~~~		päeval	~~~~~	~~~~~			
4.	Poisid	~~~~~	palaval	~~~~~	~~~~~	~~~~~			

1. Kus poisid ujusid?

2. Missuguses meres poisid ujusid?

3. Millal poisid ujusid soojas meres?

4. Missugusel päeval poisid ujusid?

6. A. Loe.

1. Oli palav **päev**. Anti ja Mati läksid koos isaga mere äärde. Sõber Peeter tuli ka kaasa. Lapsed läksid mada|lasse **vette**.
2. Suur poiss **Peeter** oskas hästi ujuda. Ta ujus ilma rõngata.
3. Väike **Anti** ei osa|nud veel ujuda. Ta õppis ujuma kummist rõnga abil. Vend Mati õpetas Antit.

B. Loe. Ringita sobivad sõnad. Kontrolli teksti abil.

Missu|gune?

palav }
külm } **päev** (1. lõik)
ilus }

madal }
sügav } **vesi** (1. lõik)
soe }

Missu|gune?

suur }
väike } **Peeter** (2. lõik)
lõbus }

osav }
väike } **Anti** (3. lõik)
kurb }

7. Loe. Leia sobiv vastus. Valed vastused tõmba maha.

Küsimused	Vastused
1. Miks läksid lapsed vette?	♦ Nad tahtsid juua. ♦ Palava ilmaga on mõnus ujuda. ♦ Isa käskis lastel vett tuua.
2. Miks ujus Peeter ilma rõngata?	♦ Peetri rõngas jäi koju. ♦ Peetri rõngas läks katki. ♦ Peeter oskas hästi ujuda.
3. Miks ujus Anti rõnga abil?	♦ Antil oli uus rõngas. ♦ Rõnga abil saab kiiresti ujuda. ♦ Anti ei osanud veel ujuda.

8. Loe. Kirjuta poiste nimed.

Anti	(Kes?) oskas ujuda. (2. lõik)
Mati	(Kes?) õppis ujuma. (3. lõik)
Peeter	(Kes?) õpetas Antit. (3. lõik)

9. Koosta iga poisi kohta kaks lauset. Kasuta lause|tes järg|misi sõnu:

...	{	oskas ujuda		ujus rõnga abil		õppis ujuma
Ta		ei osanud ujuda		ujus ilma rõngata		õpetas ujuma

Mine veekogu äärde koos täis-kasvanuga!

Vees ole ette|vaatlik!

Õpi ujuma!

Vana-ema juures

Anu Kurmi järgi

sumi|sesid lillē|del

hiilis kännust mööda

nägi rästi|kut

oli end kerra tõmma|nud

ei liigu|tanud|ki

meeldis supelda

1. lõik

Heli oli suvel vana-ema juures. Seal oli nii tore! Päike paistis palavalt ja mesi|lased sumi|sesid lillē|del. Lilli oli palju. Heli käis neid sageli korja|mas.

2. lõik

Vanaema maja ees on mets. Metsa taga on väike järv. Kõige rohkem meeldis Helile järves supelda.

3. lõik

Üks-kord läks Heli jälle läbi metsa. Tüdruk nägi kännu juures rästi|kut. Madu oli end päikese käes kerra tõmma|nud. Heli hiilis kännust vaikselt mööda. Rästik ei liigu|tanud|ki.

Kurm A., „Vanaema juures”, Täheke 6 / 1976

1. Loe. Tegutse õpetaja juhiste järgi.

- ♦ Loe kaks järjestikust lauset. Vasta küsimusele.
- ♦ Loe tumedalt trükitud sõna. Kellest või millest räägitakse?
- ♦ Leia vastus eelmisest lausest. Jooni see.
- ♦ Ühenda mõlema lause allajoonitud sõnad.

1. Heli oli suvel vana-ema juures. **Seal** oli nii tore!

Kus oli Helil tore olla?

2. Lilli oli palju. Heli käis **neid** sageli korjamas.

Mida Heli käis korjamas?

3. Madu oli end kerra tõmmanud.

Heli hiilis **temast** vaikselt mööda.

Kellest Heli hiilis mööda?

seal oli **madu** → hiilis **maost** mööda

2. Loe lõik. Leia sobiv pilt. Kirjuta lõigu number ruudu sisse.

Üks pilt jääb üle. Selle kohta teksti ei ole.

1.

2.

3.

4.

3. Loe. Moodusta küsimus. Leia vastus tekstist. Jooni sobiv lause.

Kes
Keda
Kus
Millal

1. Heli oli vanaema juures? (1. lõik)
2. Heli suples? (2. lõik)
3. Heli nägi kännu juures? (3. lõik)

4. Loe. Kirjuta lünka sobivad sõnad. Üks sõna ei sobi lünka.

mesilased vana-ema järves järv päike
maasikad rästikut vaikselt

Suvel oli Heli (kelle?) juures. Taevas säras (mis?)
..... (Kes?) sumisesid lilledel.

Vanaema maja lähedal on mets ja (mis?)

Helile meeldis suvel (kus?) supelda.

Ühel päeval nägi Heli metsas (keda?) Tüdruk
hiilis (kuidas?) rästikust mööda.

5. A. Loe. Lõpeta lause. B. Täienda pilti.

1. Taevas paistis

3. Lilledel kohal lendasid

2. Aasal kasvas palju

4. Kännu kõrval oli

6. A. Mis juhtus Heliga vana-ema juures?

Loe. Ühenda joonega sobivad sõnad.

		Millal?	Kus?	Keda? / Mida?	
Heli	{	nägi	suvel	rästikut.	
Tüdruk		ujus	reedel	suminat.	
Ta		kuulis	päeval	järves	lilli.
		korjas	üks-kord	metsas	konna.

B. Loe laused. Mitu sõna on igas lauses?

7. A. Loe. Jaga tege|vused kotti|desse. Joonista vastav kujund kotile.

◇ kiusab rästikut

□ vaatab rästikut kaugelt

☺ abistab vana-ema

🌸 nopib lilli

○ püüab mesi|lasi

🌊 supleb järves

B. Milline kott kuulub Helile? Värvi see kott.

Hoia loodust!
Ära sega rästikut!
Siis pole rästik sulle ohtlik.

Kool algas

Kolmas klass

lõpe|tasin teise klassi
andis tunnis|tuse
sep|tembris

kolman|da klassi õpilane
andis uued töö-raamatud
tunnen, et olen suur laps

1. Kevadel ma lõpe|tasin teise klassi. Õpetaja Merje andis mulle tunnis|tuse. Seal oli ainult üks neli. See oli eesti keel.

Teised hinded olid kõik viied! Õpetaja teatas: „Nüüd sa oled kolman|da klassi õpi|lane.” Ma olin väga uhke!

2. Suvel oli pikk vahe-aeg. Sep|tembris algas jälle kool. Meie klassi-ruum oli puhas ja korras. Vana pruun tahvel oli kadu|nud. Selle asemel oli uus.

3. Õpetaja andis meile uued töö-raamatud. Nende peal oli kirj|as: 3. klass. Nüüd ma tunnen, et olen suur laps. Tore on olla kolman|da klassi õpilane.

1. A. Loe. Ühenda nimi ja pilt.

õpetaja Merje

Krista

B. Moodusta lauseid.

Merje	}	{	on	}	{	õpilane.
Ta			õpib			õpetaja.
Krista			õpetab			... klassis.

2. A. Loe. Vali lõigu kohta sobivad küsimused.

Märgi sobiva küsimuse ette X.

1. lõik

☐

1. Mis oli õpetaja nimi?

☐

2. Mitu kolme oli Krista tunnis|tusel?

2. lõik

☐

1. Millal tulid lapsed jälle kooli?

☐

2. Mis oli klassi-ruumis teisiti?

3. lõik

☐

1. Mida ema andis Kristale?

☐

2. Mida õpetaja andis Kristale?

B. Leia vastus tekstist. Loe.

3. Loe. Mis aasta-ajal tegevus toimus? Ühenda joonega.

Krista sai teise
klassi tunnistuse.

KEVAD
2. klassi lõpp

Krista sai kolmanda
klassi töö-raamatud.

Krista nägi, et
klassis on uus tahvel.

SÜGIS
3. klassi algus

Krista õpib
kolmandas klassis.

4. Mida said tekstist teada? Loe. Märgi sobivad laused (X).

1. Krista õpib teises klassis.	
2. Teise klassi tunnistusel oli üks neli.	
3. Ema andis Kristale uue töö-raamatu.	
4. Krista sai uue klassi-ruumi.	
5. Klassis on uus tahvel.	
6. Kristale meeldib kolmandas klassis.	

5. Loe. Mis on Krista tunnistusel puudu? Kirjuta.

TUNNISTUS Järve Kool _____ klass _____ Tamm	Õppe-aine	Hinne
	Eesti keel	
	Kirja-tehnika	
	Mate maatika	
	Loodus-õpetus	
	Inimese-õpetus	
	Kunsti-õpetus	
	Muusika-õpetus	
	Kehaline kasvatus	
	Töö-õpetus	
Rütmika		

6. A. Loe. Leia sobiv lause-lõpp. Värvige iga lause erinevat värvi.

Krista pere-kon|na-nimi

Krista õpib

Tüdruk lõpetas kevadel

Tal oli tunnis|tusel

Praegu õpib Krista

Ta on tubli

teise klassi.

üks neli.

on Tamm.

Järve Koolis.

õpilane.

teises klassis.

kolmandas klassis.

B. Loe laused.

**7. A. Vaata pilti. Mida teeb Krista? Millal see toimus?
Ühenda peal-kiri ja pilt.**

Kevadel

Suvel

Sügisel

1.

2.

B. Mida said teada Krista kohta? Loe. Moodusta laused.

Kevadel

Krista lõpetas ...
Kristale andis tunnistuse ...
Tunnistusel olid ...

Sügisel

Krista õpib ...
Ta sai endale uued ...
Kristale meeldib ...

8. Moodusta laused enda kohta.

Kevadel

Mina lõpetasin ...
Minu tunnistusel olid ...

Sügisel

Praegu ma õpin ...
Sel aastal on mul (*mis tunnid?*) ...

Esimene kooli-päev (I osa)

tarkuse-päev = 1. sep|tem|ber

tegi { voodi korda
mõned harju|tused

tundis pann-köögi lõhna

lippas = jooksis

lippas vanni-tuppa

1. Taavi ärkas hommikul juba kell kuus. Tavaliselt äratab teda ema. Täna on aga eriline päev. On ju 1. september. See on tarkuse-päev.
2. Taavi hüppas ruttu voodist välja. Voodi korda ja võimlema! Taavi teab, et võimlemine on kasulik. Kiirelt tegi Taavi mõned harjutused. See-järel lippas ta vanni-tuppa.
3. Järsku tundis Taavi pann-koogi lõhna. Ema pakkus pudru asemel kooke. Neid tegi ta ikka mõne tähtsa päeva puhul.

1. A. Leia lause. Loe.

B. Vasta küsimusele. Leia tekstist õige sõna.

Tõmba sõnale joon alla.

1. 1. lõik, 1. lause – Mida tegi Taavi hommikul kell kuus?
2. 1. lõik, 5. lause – Mis päev on 1. september?
3. 2. lõik, 3. lause – Mis on Taavile kasulik?
4. 2. lõik, 5. lause – Kuhu Taavi lippas pärast võimlemist?
5. 3. lõik, 3. lause – Mille puhul ema küpsetas pann-kooke?

1. sep|tember on tarkuse-päev.
Sel päeval lähevad lapsed jälle kooli.

2. A. Loe lõik. Vali lõigu kohta sobivad küsimused.
Märgi küsimuse ette x.

1. lõik	☐ 1. Mis kell Taavi ärkas? ☐ 2. Mida nägi Taavi unes?
2. lõik	☐ 1. Mida tegi Taavi õhtul? ☐ 2. Mida tegi Taavi hommikul?
3. lõik	☐ 1. Mille lõhna Taavi tundis? ☐ 2. Mis toitu Taavi nägi?

B. Loe küsimus. Leia vastused tekstist. Loe.

3. Loe lause. Leia tekstist tähenduselt sarnane lause.

1. Taavi tõusis hästi vara.	(1. lõik)
2. Taavile meeldis võimelda.	(2. lõik)
3. Taavi lippas pesema.	(2. lõik)
4. Pudru asemel sai täna pann-kooke.	(3. lõik)

4. A. Mida Taavi tegi sellel hommikul?

Vali lünka sobiv sõna. Kirjuta.

Taavi Poiss Ta	}	(ärkas / äratas) kell kuus. (tantsis / võimles) (kammis / pesi) ennast. (sõi / küpsetas) pann-kooke.
----------------------	---	---

B. Loe laused.

5. A. Loe. Vali sobivad tegevused. Märki: JAH = (+), EI = (-).

Taavi / Ta / Poiss

- ♦ ärkas hästi vara. ☐
- ♦ vaatas telekat. ☐
- ♦ tegi voodi korda. ☐
- ♦ mängis koeraga. ☐
- ♦ võimles hoolega. ☐
- ♦ pesi ennast. ☐
- ♦ sõi putru. ☐
- ♦ sõi pann-kooke. ☐

Ema / Ta

- ♥ äratas Taavi üles. ☐
- ♥ tegi Taavi voodi ära. ☐
- ♥ keetis putru. ☐
- ♥ luges aja-lehte. ☐
- ♥ tegi pann-kooke. ☐
- ♥ pesi nõusid. ☐

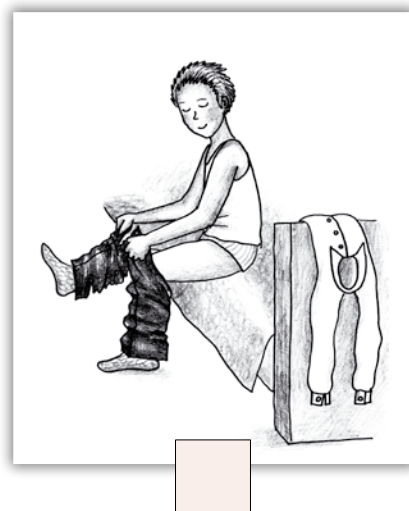
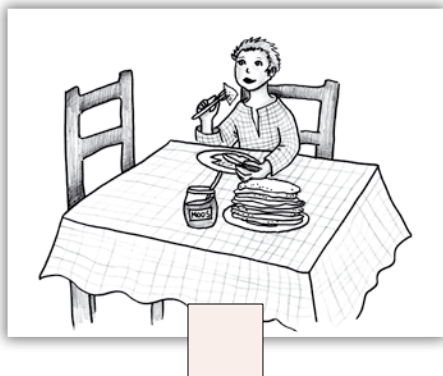
B. Loe laused. Mida Taavi tegi? Mida ema tegi?

6. A. Loe küsimus. Jooni õige vastus.

Küsimused	Vastused
1. Miks ärkas Taavi hommikul kell kuus?	• Tal läks kõht tühjaks. • Taavi oli kooli pärast elevil.
2. Miks olid pudru asemel söögiks pann-koogid?	• Ema ei oska putru keeta. • Pidu-päeva puhul teeb ema pann-kooke.

B. Loe küsimus. Küsi vastust kaaslastelt.

7. A. Järjesta pildid.

B. Loe. Moodusta laused.

1. Oli esimene

Taavi	}	ärkas (<i>millal?</i>)
2. Poiss		tegi oma (<i>mille?</i>) ... korda.
Ta		võimles (<i>kuidas?</i>)
		pesi (<i>mida?</i>)
		sõi maits vaid (<i>mida?</i>)
		pani selga pidu likud (<i>mille?</i>)

3. Tarkuse-päev on Taavi pere jaoks tähtis.

C. Jutusta Taavi hommikust.

8. Loe. Missugune poiss on Taavi? Värvige sobivad laused.

Taavi on hoolas poiss.

Taavi on laisk poiss.

Taavi on korralik poiss.

Esimene kooli-päev (II osa)

üli-konnas poiss = poisil on üli-kond seljas

astri-kimp → hoidis käes astri-kimpu

klassi-vend = poiss, kellega õpid ühes klassis

taipas = sai aru

kombed = tavad

viiisa|kaid **kombeid**

1.

Taavi vaatas ennast peeglist. Sealt vaatas vastu üli-konnas poiss. Poiss hoidis käes ilusat astri-kimpu. Selle kingib ta õpetaja Maiele. Taavi naera|tas. Küll on tore jälle kooli minna!

2.

Taavi kohtus kooli-teel klassi-vend Lauriga.

Lauri märkas, et sõbral on lilled käes. Ta imes|tas: „Kas õpetajal on täna sünni-päev?”

3.

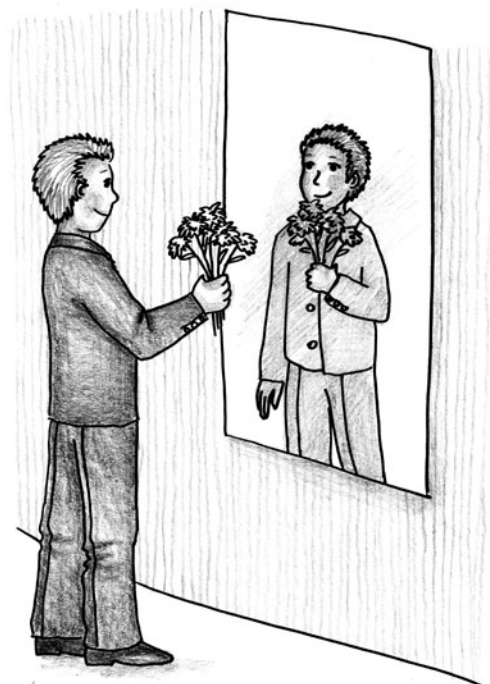
Taavi ei saanud küsi|musest kohe aru. Siis ta taipas: sõber ei tunne viisa|kaid kombeid. Taavi sõnas: „Lilli ei kingita ainult sünni-päeval. Lilli on ilus kinkida iga tähtsa päeva puhul.”

1. Loe. Jooni tähen|duselt sarnane sõna.

- ♦ **sai aru** – arukas, taipas, harutas
- ♦ **nägi** – märkas, määris, nagi
- ♦ **ütles** – laulis, sõnas, sõnad
- ♦ **sai kokku** – kohtus, kohkus, kortsus

2. Loe.

1. Võttis kätte astri-kimbu.
2. Hoidis käes astri-kimpu.
3. Kingib õpe|tajale astri-kimbu.

3. Loe. Tegutse õpetaja juhiste järgi. (Õpetajale: vt lk 14)

1. Taavi vaatas ennast peeglist. **Sealt** vaatas vastu üli-konnas poiss.

Kust vaatas vastu ülikonnas poiss?

2. Poiss hoidis käes ilusat astri-kimpu. **Selle** kingib ta õpetaja Maiele.

Mille Taavi kingib õpetajale?

Mis lilled Taavi kingib õpetajale?

4. Loe. Vasta küsimusele.

Leia vastus tekstist. Jooni tekstis sobiv sõna (sõnad).

1. Mida hoidis Taavi käes?	(1. lõik)
2. Kellele Taavi tahtis lilli kinkida?	(1. lõik)
3. Mis oli Taavi õpetaja nimi?	(1. lõik)
4. Kus kohtus Taavi Lauriga?	(2. lõik)
5. Kes oli Lauri Taavile?	(2. lõik)
6. Missu guseid kombeid ei tunne Lauri?	(3. lõik)

5. Loe. Jooni sobivad vastused.

Küsimused	Vastused
1. Miks Taavi naeratas peegli ees?	• Taavile meeldis kooli minna. • Talle meeldis naera tada. • Ta armastas pann-kooke.
2. Miks Taavi viis õpetajale lilli?	• Taavi tahtis õpetajat rõõmus tada. • Taavi oli viisakas poiss. • Taavil ei olnud kodus väasi.
3. Mida Taavi sai Lauri kohta teada?	• Lauril on sünni-päev. • Lauri ei tea viisakaid kombeid. • Laurist ei kasva härras-meest.

6. A. Loe laused. Nummerda laused õiges järje-korras.

Taavi kohtus kooli-teel Lauriga.

Taavi ei mõista sõpra.

Lauri arvas, et õpetajal on sünni-päev.

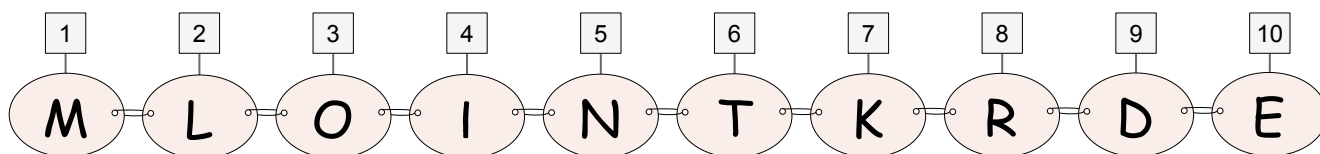
1 Taavi seisis peegli ees.

Lauri ei tea viisakaid kombeid.

Lauri märkas Taavi käes lilli.

B. Loe laused õiges järje-korras.

7. A. Lahenda sala-kiri. Saad teada ühe tarkuse.

2	4	2	2	10	9	10

7	4	5	7	4	1	4	5	10

3	5

6	3	8	10

7	3	1	1	10	

.....

.....

B. Kes võis selle sala-kirja kirjutada?

Mulle meeldib teistele rõõmu valmis|tada.
 Lillede kinki|mine on tore kom̃me.
 Esimesel kooli-päeval viin õpetajale lilli.

8. A. Loe. Moodusta lauseid Taavi päeva kohta.

B. Jutusta Taavi esimesest kooli-päevast.

Esimene kooli-päev

TAAVI

MINA,

Taavi / Ta / Poiss

- ♦ ärkas kell ...
- ♦ tegi voodi ...
- ♦ võimles
- ♦ pesi ...
- ♦ sõi (*mida?*) ...
- ♦ pani selga (*mille?*) ...
- ♦ võttis kaasa (*mille?*) ...
- ♦ kohtus kooli-teel (*kellega?*) ...
- ♦ taipas (*mida?*) ...
- ♦ Taavil oli (*missugune?*) ... päev.

Mina

- ▶ ärkasin kell ...
- ▶ tegin voodi ...
- ▶ võimlesin
- ▶ pesin ...
- ▶ sõin (*mida?*) ...
- ▶ panin selga (*mille?*) ...
- ▶ võtsin kaasa (*mille?*) ...
- ▶ kohtusin kooli-teel (*kellega?*) ...
- ▶ Mul oli (*missugune?*) ... päev.

9. A. Kirjuta oma nimi. Joonista pilt: „Mina 1. sep|tembril”.

B. Jutusta enda esimesest kooli-päevast.

Tere, tere!

Meie klassis käib Lauri.
Ta ei ütle kunagi: „Tere!”
Kas sina ütled?

1. A. Loe. Kes võiks nii tervitada? Ühenda joonega sõna ja pilt.

Tere!

Hei, hei!

Tere õhtust!

Jou!

Hommik!

Tele!

Tšau!

Tervist!

B. Värvi viisakad tervitused.

2. Mis sõnadega sina teretad? Loe. Lõpeta lause.

Emale

Isale

Õele

Vennale

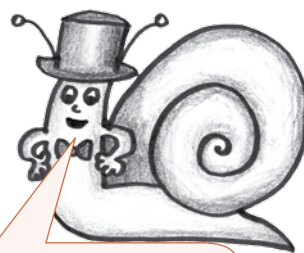
Sõbrale

Õpetajale

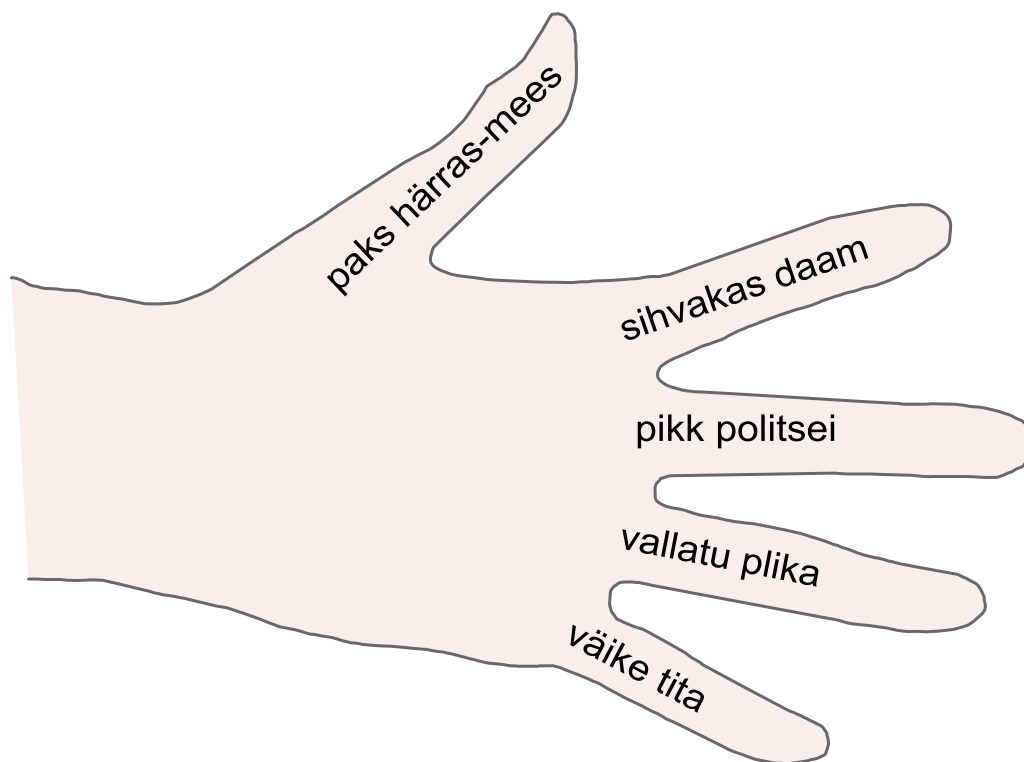
ütlen ...

3. Kuula küsimust. Näita õiget sõrme. Loe.

1. Tõsta oma parem käsi. Tõsta oma vasak käsi.
2. Milline sõrm on sul kõige paksem?
Luuletuses on põial ... (missugune härrasmees)?
3. Milline sõrm on sul kõige pikem?
Luuletuses on kõige pikem sõrm ...?
4. Milline sõrm on sul kõige lühem?
Luuletuses on kõige väiksem sõrm ...?

Täna me loeme luuletust.

4. Loe.

Kes?

Mida tegid?

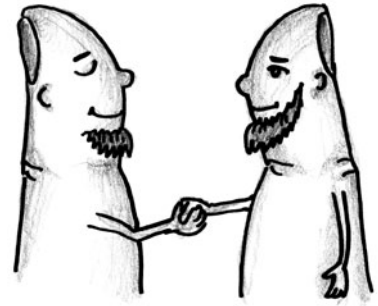
Kaks {
paksu härrat
sihvaka|kat daami
pikka polit|seid
vallatut plikat
/
väikest titat

{
said kokku.
kummar|dasid viisa|kalt.
tere|tasid: „Tere! Tere!”

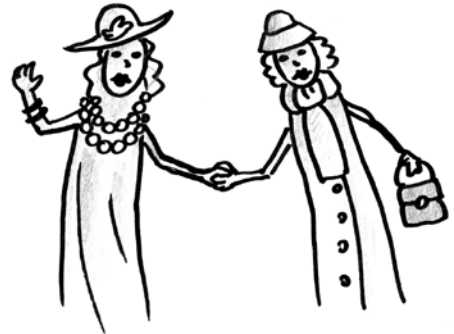
Sõrme-mäng

Kathleen Bartlett

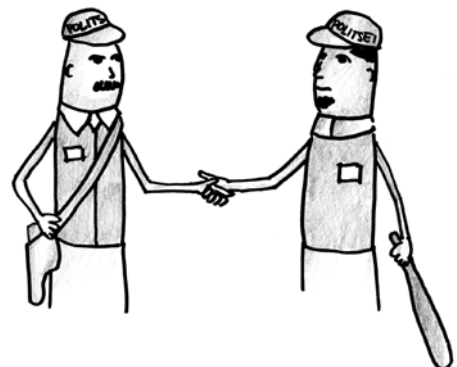
1. Kaks paksu härras-meest said kokku teel,
viisakalt kummar|dasid, veel ja veel.
Tere! Tere! Tere!
Veel ja veel ja veel.

2. Kaks sihva|kat daami said kokku teel,
viisakalt kummar|dasid, veel ja veel.
Tere! Tere! Tere!
Veel ja veel ja veel.

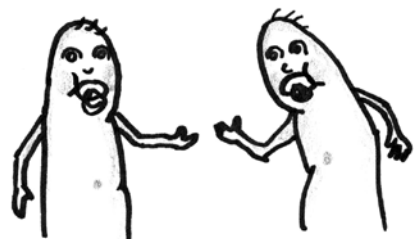
3. Kaks pikka polit|seid said kokku teel,
viisakalt kummar|dasid, veel ja veel.
Tere! Tere! Tere!
Veel ja veel ja veel.

4. Kaks plikat valla|tut said kokku teel,
viisakalt kummardasid, veel ja veel.
Tere! Tere! Tere!
Veel ja veel ja veel.

5. Kaks väikest tita|kest said kokku teel,
viisakalt kummardasid, veel ja veel.
Tere! Tere! Tere!
Veel ja veel ja veel.

5. Loe laused. Jooni sobiv lause lõpp.

1. Luuletuse tege|lased olid { sõrmed.
käed.
2. Tegelased teretasid ja { naersid.
kummardasid.
3. Kõik tegelased olid { viisakad.
eba-viisakad.

Ole sina ka viisakas!
Ütle alati: „Tere!”

Jäta meelde!

1. Ütlen „Tere!” kõigile tutta|vatele.
2. Koolis ütlen kõigile „Tere!”
3. Kui ütlen „Tere!”, vaatan ini|nesele silma.
4. Ütlen „Tere!” selge häälega.

Õpetajale

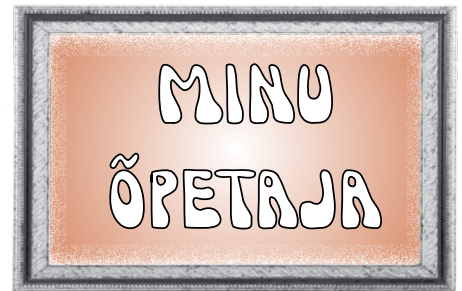
Maia Talinurm (lühendatud)

oled lahke = oled sõbra|lik
naera|tad lahkelt
olin **veidi** nutu|ne = nutsin **natuke**
nõuan tarkust = tahan targaks saada

sa { naera|tad
õpe|tad
abis|tad = aitad
said minu õpe|tajaks

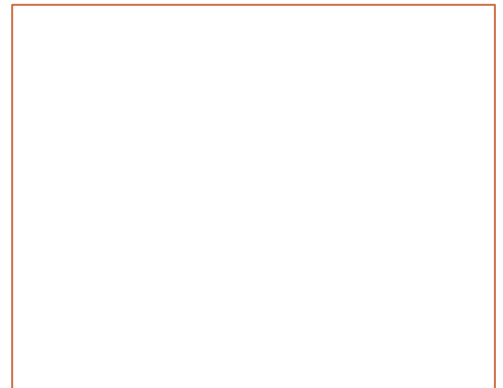
1. salm

- ☐ Kui ma kóoli tulin,
- ☐ minu õpe|tajaks said.
- ☐ Veidi nutune ma olin,
- ☐ sina tegid mulle pai.

2. salm

- ☐ Iga päev, kui klássi jõuan,
- ☐ lahkelt mulle naera|tad,
- ☐ kui ma sinult tarkust nõuan,
- ☐ õpetad ja abis|tad.

<http://www.miksike.ee/documents/main/lisa/pidu/optajatepaev/opetajale.htm>

1. Loe. Nummerda luuletuse read.

2. Loe. Sobita lause algus ja lõpp.

Vali 4 eri värvi pliiatsit. Värvi sobiv algus ja lõpp ühte värvi.

1. Luule|tuse peal-kiri on

2. Luule|tuses on

3. Luule|tuses on

kaks salmi.

kuus rida.

kaheksa rida.

„Õpetajale”.

3. A. Kellest on luuletuses juttu? Kirjuta see ameti-nimetus.

Õ _____ A

paitab pead. ☐

naeratab lahkelt. ☐

õpetab. ☐

abistab. ☐

B. Loe lause. Leia luuletusest lähedase tähendusega lause. Ruudu sisse kirjuta luuletuse rea number.

4. Joonista luuletuse kõrvale pilt oma õpetajast.

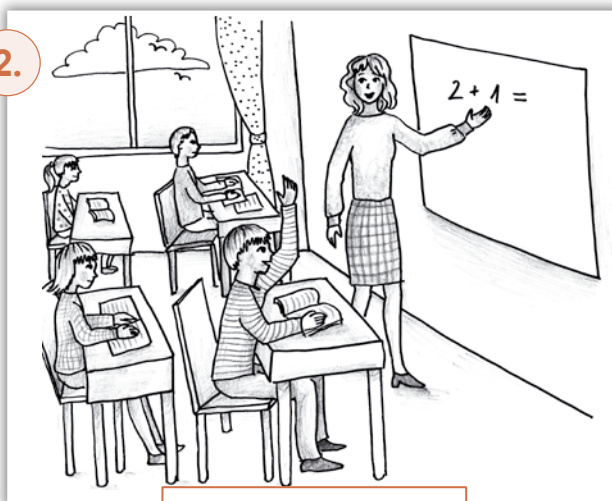
5. Loe luuletust kahe rea kaupa. Leia sobiv pilt.

1.

..... ja rida

2.

..... ja rida

3.

..... ja rida

4.

...1... ja ...2... rida

6. A. Loe. Jooni lausesse sobiv sõna.

1. Laps õpib { esi|meses
kolmandas } klassis.

2. Esi|mesel päeval laps { ei kart|nud
kartis } kooli tulla.

3. Õpetaja on { lahke.
tark.

B. Loe laused.

7. Loe sõna-paarid.

sina – mina

tulin – olin

keel – teel

tark – park

said – pai

väikest – päikest

Luule|tuses kõla|vad mõned sõnad sarna|selt.
Need sõnad riimu|vad. = On oma-vahel riimis.
Näide: *tulin – olin*
said – pai

8. Loe. Jälgi, kas sõnad on riimis.

Mis sõna ei sobi ritta? Tõmba sellele kriips peale.

1) tulin, olin, valus

3) jõuan, tuleb, nõuan

2) said, paid, sabad

4) naeratad, abistad, õpin

9. A. Loe ühte värvi read.

Ridade lõpus on riimuvad sõnad. Jooni need.

1. salm

Kui ma kooli tulin,

minu õpetajaks said.

Veidi nutune ma olin,

sina tegid mulle pai.

2. salm

Iga päev, kui klassi jõuan,

lahkelt mulle naeratad,

kui ma sinult tarkust nõuan,

õpetad ja abistad.

B. Kirjuta riimuvad sõnad.

● *tulin – olin*

●

○

○

10. Kirjuta luuletuse põhjal õpetajale kiri.

Loe. Kirjuta lünka sobiv sõna.

nutsin abistad pai
kartsin õpin lahke

Tere, õpetaja!

Esimesel kooli-päeval ma natuke sind.

Ma isegi veidi. Varsti minu hirm kadus.

Sina naera|tasid ja tegid mulle Sa olid

väga Sa õpetad ja

mind alati.

Õpetaja, aitäh Sulle!

(õpilase nimi)

Loodus sügisel

Siil ja jänes

Kätti Alliku järgi

leian midagi hamba alla = leian midagi süüa
seal kubises seentest = seal kasvas palju seeni

1. Metsa ääres elas siil. Päeval ta magas rohu sees. Öhtul ja öösel otsis ta toitu.
2. Ühel öhtul läks siil metsa. Ta lootis sealt toitu leida. Loomake kõndis ja kõndis. Talle tuli vastu jänes.

Jänes küsis: „*Mida sina siin teed?*”

Siil vastas: „*Mul on nälg. Ehk leian midagi hamba alla.*”

Jänes ütles: „*Mine sinna puu taha. Seal on palju seeni.*”

3. Siil läkski puu taha. Jänesel oli õigus. Seal kubises seentest. Rõõmus siil tänas jänest.

Allik K., „Siilipere ja jänes”, Abja Gümnaasiumi almanahh, 2010

1. Loe. Jooni sobiv lause-lõpp.

See lugu juhtus päriselt.
on muinas-jutt.

2. Loe 1. lõik. Lõpeta laused.

1. Siil elas (*kus?*)
2. Ta otsis toitu (*millal?*) ja
3. Päeval siil (*mida tegi?*)

3. A. Loe teisest lõigust siili ja jänese jutt.

B. Loe lause. Leia teisest lõigust tegelase sõnad. Loe.

1. Jänes tahtis teada, mida siil metsas teeb.
2. Siil teatas, et ta tuli toitu otsima.
3. Siil rääkis, et tal on kõht tühi.
4. Jänes teadis, et puu taga kasva[✓]vad seened.
5. Jänes juhatas siili ühe puu taha.

LISAD lk 63 (loomade kirjeldused, rahvapärased nimetused).

4. Mida siil tegelikult sööb? Loe sõna. Näita sobivat pilti.

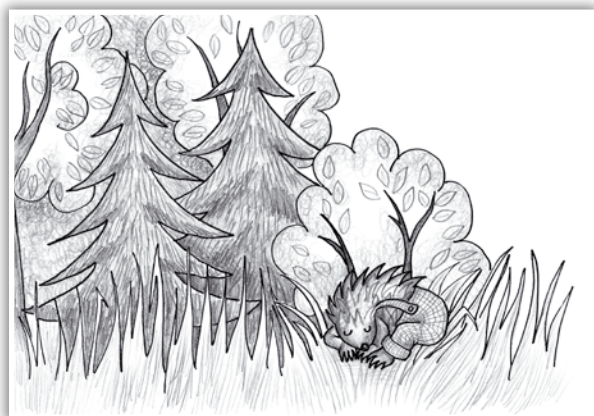
Siil sööb { putukaid.
konni.
hiiri.
tigusid.
madusid.
vihma-usse.

Siil sööb sügisel väga palju.
Tema naha alla tekib paks rasva-kiht.
Rasv aitab siilil talve üle elada.
Talvel siil ... (magab / ei maga).

5. A. Vaata pilti. Lõpeta laused.

Siil elas (*kus?*)
Ta magas päeval (*kus?*)
Toitu otsis siil (*millal?*)

Ühel õhtul läks siil (*kuhu?*)
Ta tahtis sealt leida (*mida?*)
Metsas sai siil kokku (*kellega?*)
Pikk-kõrv juhatas siili (*mille taha?*)
.....

Okas-kerasibbas kiiresti (*kuhu?*)
Ta nägi seal (*mida?*)
Jänes rääkis õigust.
Siil rõõmus|tas.
Ta tänas (*keda?*)

B. Jutusta piltide ja lausete abil.

6. Mida said sellest jutust teada? Sobiva lause ette märgi .

- ☐ 1. Siil läks metsa toitu otsima.
- ☐ 2. Jänes aitas siili.
- ☐ 3. Siil oli väga rõõmus.
- ☐ 4. Siil tänas jänest abi eest.

Mis ajal siil läks metsa?

Kuidas jänes aitas siili?

Mille üle siil rõõmustas?

Mida siil võis jänesele öelda?

7. Loe. Vali sobiv lause. Värvi see kollaseks.

Siil oli **viisakas**.

Ta kõndis metsas ringi.

Ta oli rõõmus, et leidis seeni.

Ta tänas jänest abi eest.

8. A. Kuidas võis viisakas siil öelda? Värvi sobivad laused.

Siil võis öelda:

1. Siil tänas jänest.

Ta rõõmustas, et saab kõhu täis.

Aitäh! Nüüd ma saan kõhu täis.

2. Siil ajas jänest minema.

Siil muutus ahneks.

Mine ära! Need on minu seened.

3. Siil imestas: ... Ta tänas jänest.

Siil oli lahke – ta pakkus jänesele ka seeni.

Nii palju seeni! Suur tänu!

Kas sa soovid ka seeni süüa?

Mis sa arvad, kas jänes oli nõus seeni sööma?

Miks jänes ei tahtnud seeni?

4. Siil otsustas sööma hakata.

Ta saatis jänese minema.

Ma hakkan seeni sööma.

Sa võid nüüd ära minna.

B. Loe viisakad ütlused.

LISAD lk 64 (mõistatused)

Mehikene metsas

Julius Oro (lühendatud)

männik = männi-mets

elutseb männi|kus = elab männi-metsas

mehi|kene = väike mees

sambli|kus = sambla sees

Üks mehikene elutseb männikus,

ta jalga pidi sügaval sambli|kus.

Kuub tal valge nagu sai,

kübar tume-pruun ja lai.

Kes see mees seal metsas küll olla võiks?

„Lahedaid lastelaule”, 2009, lk 160

1. Loe. Nummerda luuletuse read.

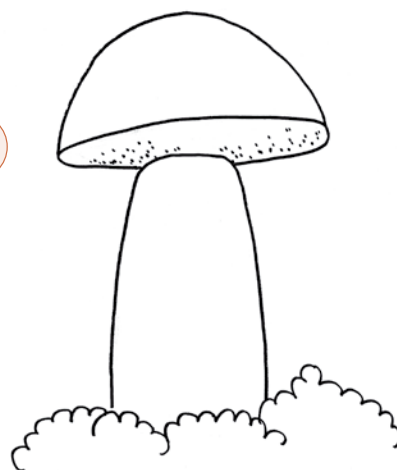
2. Kumb pilt sobib mõistatuse vastuseks? Värvi pilt luuletuse järgi.

1.

2.

3. Tuleta meelde seene osad.

LISAD lk 65.

4. Loe. Mis sõnu kasutas luuletaja? Jooni need luuletuses. Ruudu sisse kirjuta luuletuse rea number.

seen

seene-kübar

seene-jalg

5. Loe. Mis juhtub metsas pärast vihma? Vali sobiv lause ☐ .

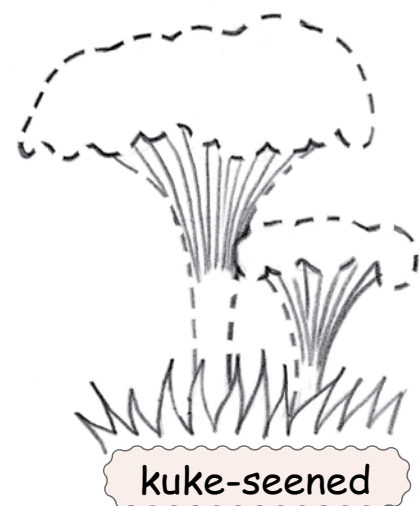
Vihma sajab.
Seen pistab oma pea sambla seest välja.

Pärast vihma hakkab seen kasva|ma. ☐

Pärast vihma on seen sambla all. ☐

Seene-kübar kukub sambla peale. ☐

6. A. Mis seeni võib metsas leida? Joonista pildid lõpuni.

kuke-seened

puravikud

pilvikud

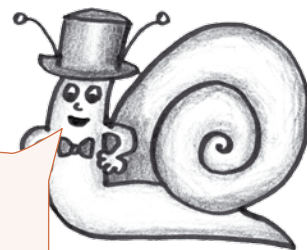
punased kärbse-seened

Seen, sibul, sisalik

1. A. Loe peal-kiri. Mis tähega algavad kõik sõnad?

B. Loe.

Minu sõber armas|tab seene-salatit.
Salatis on seened, sibul, sool, hapu-koor.

2. A. Loe. Ühenda joonega mõistatus ja pilt.

väärikus = metsas (murdekeeles: vaarik (varik) = metsatukk)
kummuli = tagur|pidi

1. Vana-mees vaarikus,
kauss kummuli peas?

Näita pildil:

1) mees (seenejalg),

2) tagurpidi kauss peas (seenekübar).

siil

2. Seest siiru-viiru|line,
pealt kulla-karva|line?

Missugune on sibul seest?

Mis värvi on sibulakoored?

seen

sibul

3. Kui vaen|lane teda sabast haarab,
tuleb saba keha küljest lahti?

Miks sisalik laseb oma saba lahti?

Kas sisalikule kasvab uus saba?

sisalik

B. Mõista|tust ei olnud (kelle?) kohta.

3. Vaata pilti. Mis juhtus koka silma|dega?

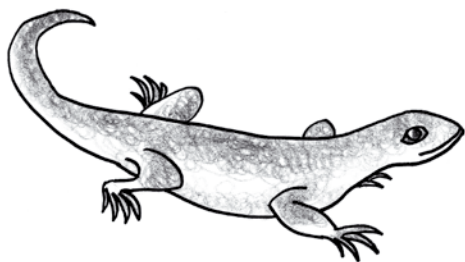
Kokk tükel|das köögis (mida?)

Tema silma|dest hakkasid voolama (mis?)

(Mis köögi-vili?) ... ajab nutma.

4. A. Mis loom on pildil? Loe sisalikust.

... sööb {
putu|kaid.
ämblikke.
ussi|kesi.

Sisalik peab jahti päeval.

Talvel sisalik magab.

... sööb
ja

B. Loe. Võrdle siili ja sisaliku elu-viisi. Tõmba valed sõnad maha. Mis on sarnane? Mis on erinev?

1. Toiduks on (mis?)

siilil (vt lk 39)

putukad konnad hiired teod

sisalikul

ämblikud putukad ussi|kesed

2. Toitu otsib (millal?)

siil päeval õhtul öösel

sisalik päeval õhtul öösel

3. Talvel (mida teeb?)

siil magab ei maga

sisalik magab ei maga

Siil Siimu sünni-päev

Liili R Emmeli järgi

kauss seene-salatiga

pist|sid oma pead välja

sõid < seene-salatit
sibula-torti

pist|sid sambla seest välja

suskas seened selja-kotti = pani seened selja-kotti

1.

Vana sauna taga elas siil Siim. Oli ilus sügis-päev. Siim pidas oma sünni-päeva. Samblal oli suur kauss seene-salatiga. Siil ootas külla sisalik Sellit.

2.

Selli tõi kaasa suure sibula-tordi. Sõbrad sõid seene-salatit ja sibula-torti. Tort ajas sisaliku ja siili nutma. Neil veeresid silmist suured pisarad: „Silk-silk, silk-silk.” Seened arvasid, et vihma sajab. Nad pistsid oma pead sambla seest välja.

3.

Siim suskas mõned seened Sellile selja-kotti. Seejärel ta saatis sisaliku koju.

R Emmel L., „Siil Siimu sünnipäev”, Täheke, nr 5 / 1994

1. Loe lause. Leia lähedase tähendusega lause (laused) tekstist.

1. lõik

1. Siil Siimu sünni-päev oli sügisel.
2. Siim ootas oma sõpra külla.

2. lõik

1. Sisalik kinkis Siimule sibula-tordi.
2. Siim ja Selli hakkasid nutma.
3. Seened hakkasid kasvama.

3. lõik

1. Siil pani seened selja-kotti.
2. Siil Siim saatis sisalik Selli koju.

2. A. Loe. Lõpeta laused.

Siil } { pakkus Sellile (*mis toitu?*) seene- (2. lõik)
 Ta } { jagas sisalikule (*mis toitu?*) sibula- (2. lõik)
 korjas sõbrale kotti (*mida?*) (3. lõik)

B. Missugune tegelane oli siil Siim? Vali lünka sobiv sõna.

Siil Siim oli tegelane. (*ahne / lahke*)

3. Mis on võimalik muinas-jutus? Mis on võimalik päriselt? Märki tabelisse õigesse kohta ✓.

	Muinas-jutus	Päriselt
1. Siil oskab salatit teha.		
2. Sisalik kinkis siilile tordi.		
3. Siil sööb seeni.		
4. Siil sööb sibulat.		
5. Sisalik sööb seeni.		
6. Sisalik sööb sibulat.		
7. Sibul ajab nutma.		
8. Vihmaga hakkavad seened kasvama.		
9. Sisalik kannab selja-kotti.		
10. Loomad räägivad.		

4. A. Mida võis siil sisalikule rääkida? Loe.

Eba-viisakad ütlused tõmba maha. Kasuta joon-lauda.

1. Siil Siim tervitas oma sõpra.

Tere! Tore, et sa tulid!

Kus sa nii kaua passi/sid?

2. Sisalik andis siilile sibulatordi. Siim tänas Sellit sibulatordi eest.

See mulle küll ei maitse!

Aitäh! See on uhke tort.

3. Siim pakkus Sellile süüa.

Palun maitse salatit ja torti!

Säh, võta süüa kah!

4. Sibul ajas Siimu ja Selli nutma. Siim imestas: ...

Küll sul on kibe/dad sibulad!

Sul on ikka nii västi/kud sibulad!

5. Siil Siim saatis sisalik Selli koju. Ta ütles Sellile: ...

Sa rikkusid peo oma tordiga ära!

Pidu oli tore! Tule varsti jälle!

B. Loe viisakad ütlused.

5. Loe. Mis laused sobivad teksti kohta?

Märgi sobivate lausete ette ✕.

☐

1. Sünni-päev on tore koos sõpra/dega.

☐

2. Külaline toob kingituse kaasa.

☐

3. Sünni-päev lõppes suure tüluga.

☐

4. Vihm on seentele hea. Vihmaga hakkavad seened kasvama.

6. A. Loe. Moodusta laused.

1.

- 1) pidas oma sünni-päeva
- 2) samblal oli suur kauss
- 3) ootas külla

2.

- 4) tõi kaasa suure sibula-tordi
- 5) sõid

3.

- 6) ajas nutma
- 7) pisarad veeresid silmist
- 8) pistsid pead mullast välja
- 9) seened arvasid, et ...

4.

- 10) pani selja-kotti
- 11) saatis koju

Sisalik jõudis koju.

Mis sa arvad - mida sisalik ütles siilile?

B. Jutusta. Kasuta abiks pilte ja sõnu.

Ränd-linnud lahkuvad

Heljo Randmäe, Krista Sprenki järgi

niidul = heina-maal

ei kuule linnu-laulu

kogu|nevad parve|desse

valmis|tuvad ära-lennuks

ähvar|dab toidu-puudus = võivad jääda nälga

1. Sügisel jääb metsas, niidul ja põllul vaikseks. Me ei kuule seal rõõmsat linnu-laulu. Paljud linnud kogu|nevad parve|desse. Nad valmis|tuvad ära-lennuks.

2. Sügisel muutuvad ilmad jahedaks. Külma teeb lindudele liiga. Koos külma tulekuga kaovad putukad. Teri ja seemneid jääb järjest vähemaks. Linde ähvardab toidu-puudus.

Ränd-linnud lendavad talveks lõuna-maale.

Randmäe H., Sprenk K., Emakeele lugemik abikooli 3. kl, 1978, lk 35

1. Moodusta pikast lausest mitu lühikest lauset.

1. Sügisel jääb **metsas**, **niidul** ja **põllul** vaikseks.

1. Sügisel jääb *metsas* vaikseks.

2. Sügisel jääb vaikseks.

3. Sügisel jääb vaikseks.

2. Teri ja **seemneid** jääb järjest vähemaks.

1. *Teri* jääb järjest vähemaks.

2. jääb järjest vähemaks.

LISAD lk 66 (rändlindude parved)

2. Loe. Jooni sõnad. (Õpetajale: vt lk 14).

Ühenda alla-joonitud sõnad.

1. Sügisel jääb metsas, niidul ja põllul vaikseks. Me ei kuule **seal** rõõmsat linnu-laulu.

Kus me ei kuule linnulaulu?

2. Ränd-linnud kogunevad parvedesse. **Nad** valmis|tuvad ära-lennuks.

Kes valmistuvad äralennuks?

3. Rändlinnud lendavad lõunamaale. Eestis hakkab **neil** talvel külm.

Kellel hakkab talvel külm?

Need on kes?

3. Loe lause. Leia lähedase tähendusega laused tekstist. Loe.

1. Ränd-linnud tunnevad sügisel külma. (2. lõik)
2. Ränd-linnud tunnevad sügisel nälga. (2. lõik)
3. Sügisel kogunevad ränd-linnud parvedesse. (1. lõik)
4. Talveks lendavad ränd-linnud lõuna-maale. (2. lõik)

4. A. Loe lõik. Vali lõigu kohta sobiv küsimus.

Märgi küsimuse ette ✕.

2. lõik

- ☐ 1. Mida linnud tunnevad meie maal talvel?
- ☐ 2. Mida linnud tunnevad meie maal suvel?

2. lõik

- ☐ 1. Mis ähvardab ränd-linde suvel?
- ☐ 2. Mis ähvardab ränd-linde meie maal talvel?

2. lõik

- ☐ 1. Kes saabuval kevadel Eesti-maale?
- ☐ 2. Kes lendavad talveks lõunamaale?

B. Esita küsimusi kaaslastele. Leia vastus tekstist. Loe.

5. Kes on pildil?

Ränd-linnud

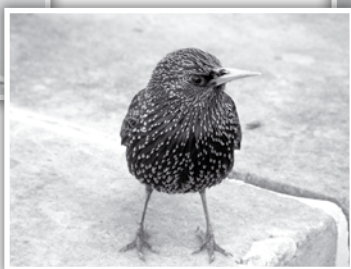
lendavad sügisel soojale maale,
lendavad kevadel Eesti-maale tagasi.

1. Väikesed laulu-linnud laulavad.

Me kuuleme linnu-laulu.

pääsuke

kuld-nokk

ööbik

lõoke

2. Suured linnud ei laula.

Nad teevad häält.

sinikael-part

hallhani

külmnökk-luik

toonekurg

6. Loe. Vali lünka sobiv sõna. Moodusta õige sõna-vorm.

parved ära-lend vaikne külmad toit
putukad terad seemned lõunamaa

Sügisel kogunevad paljud linnud (*millesse?*)

Ränd-linnud valmis|tuvad (*milleks?*) Looduses jääb (*missuguseks?*), sest linnud ei laula enam.

Meie maa talve-ilmad on lindude jaoks (*missugused?*)

Külmal ajal ei leia linnud ka (*mida?*) Külma tulekuga kaovad ussi|kesed ja (*kes?*) Järjest vähemaks jääb (*mida?*) ja Selle-pärast lendavad ränd-linnud sügisel (*kuhu?*)

7. A. Loe. Leia sobivad vastused. Valed vastused tõмба maha.

Küsimused	Vastused
1. Miks linnud kogunevad parvedesse?	• Linnud õpivad lendama. • Nad mängivad koos. • Nad lendavad koos lõuna-maale.
2. Miks rändlinnud lendavad lõuna-maale?	• Talvel on lindudel Eestis külm. • Talvel ei leia nad siin toitu. • Linnud tahavad kaugele lennata.

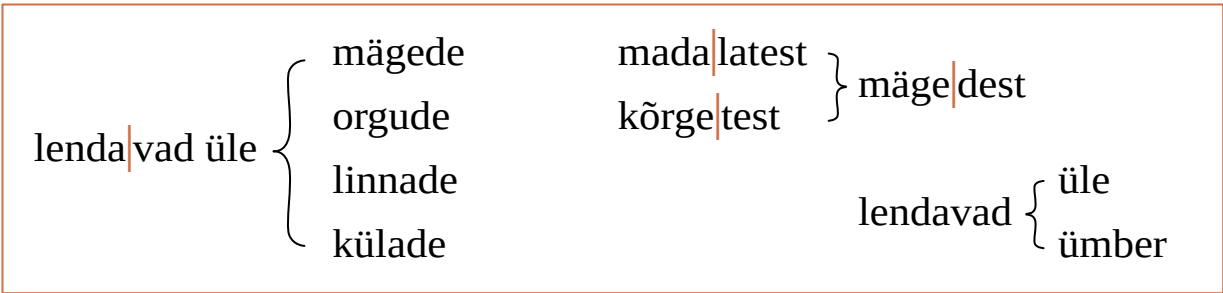
B. Lõpeta laused.

Rändlinnud lendavad sügisel lõuna-maale, sest { (*külm*)
... . (*toit*)

LISAD lk 67 (rändlinnud, paigalinnud)

Ränd-linnud teel (I osa)

Heljo Randmäe, Krista Sprenki järgi

1. Sügisel lendavad ränd-linnud lõuna-maale. Seal on soe ja leidub toitu. Kaugele maale on pikk tee. Väikesed linnud lendavad tavaliselt öösel. Suuremad linnud rändavad päeval.
2. Linnud lendavad üle mägede ja orgude. Nad lendavad üle linnade ja külade. Madalatest mägedest **lendavad** linnud **üle**. Kõrgetest mägedest **lendavad** linnud **ümber**.
3. Vahel linnud peatuvad. Neil on vaja puhata ja toitu otsida.

Randmäe, H., Sprenk, K. Emakeele lugemik abikooli 3. kl, 1978, lk 36-37

1. Loe. Jooni sõnad. (Õpetajale: vt lk 14.)

1. Sügisel lendavad rändlinnud lõuna-maale. **Seal** on soe ja leidub toitu.
Kus on lindudel soe ja on toitu?
2. Linnud lendavad üle mägede ja orgude. **Nad** lendavad üle linnade ja külade.
Kes lendavad üle linnade ja külade?
Kes lendavad üle mägede ja orgude?
3. Vahel linnud peatu|vad. **Neil** on vaja puhata ja toitu otsida.
Kellel on vaja puhata ja toitu otsida?

2. A. Mida said tekstist teada? Vali sobivad laused ☐.

B. Leia lähedase tähendusega laused tekstist. Loe.

☐	1. Kõik ränd-linnud lendavad päeval.	(1. lõik)
☐	2. Väikesed ränd-linnud lendavad öösel.	(1. lõik)
☐	3. Suured ränd-linnud lendavad päeval.	(1. lõik)
☐	4. Linnud teevad rännu ajal peatusi.	(3. lõik)

3. Mida näed pildil? Lõpeta laused.

kõrged
mada|lad

mägi – mäed
org – orud

Pildil on (missugused?) mäed.

Kõrge|te mägede tipus paistab (mida?)

Mägede vahel on (mis?) Orus kasva|vad (mis?)

..... Seal voolab ka (mis?)

Orus on (mis?) ja

linn – linnad, küla – külad

4. Kes ründavad ränd-linde õhus?

Ränd-linde ründavad teised linnud.

Need on **rööv-linnud**.

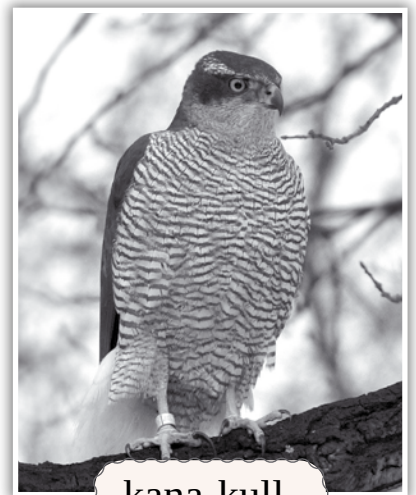
Rööv-linnud söövad teisi linde ja väikeseid loomi.

meri-kotkas

kassi-kakk

kana-kull

rööv-linnud

5. Loe küsimus. Leia sobiv vastus. Valed vastused tõмба maha.

Küsimused	Vastused
1. Miks lendavad väikesed linnud öösel?	♦ Väikesed linnud näevad öösel hästi. ♦ Linnud tahavad päeval magada. ♦ Öösel on õhus vähem vaenlasi.
2. Miks lendavad suured linnud päeval?	♦ Suured linnud ei karda rööv-linde. ♦ Suured linnud kardavad pimedust. ♦ Suured linnud tahavad näha inimesi.
3. Miks linnud lendavad kõrgetest mägedest ümber?	♦ Väga kõrgel ei saa linnud hingata. ♦ Linnud kardavad lund. ♦ Linnud kardavad tuult.
4. Miks linnud teevad lennu ajal peatusi?	♦ Linnud ei viitsi kogu aeg lennata. ♦ Nad uurivad maa-kaarti. ♦ Linnud puhkavad ja otsivad toitu.

6. Loe.

Ränd-linnud lendavad (*millal?*) lõuna-maale.
Soojal maal leidub neile (*mida?*) Lõuna-maale
lendavad linnud kaua aega.

Väikesed linnud lendavad tavaliselt (*millal?*)
Suured linnud rändavad (*millal?*)

(*Missugustest?*) mägedest **lendavad** ränd-linnud **üle**.
(*Missugustest?*) mägedest **lendavad** linnud **ümber**.

Linnud ei lenda kogu aeg. Vahel nad (*mida teevad?*)
Peatuste ajal linnud (*mida teevad?*) Nad otsivad
(*mida?*)

Ränd-linnud teel (II osa)

Heljo Randmäe, Krista Sprenki järgi

püüa|vad rända|jaid

püüa|vad enda|le saagiks

hukku|vad = saavad surma

satuvad mets-loomade küüsi

1.

Ränd-linnud väsivad lennu ajal. Nad tunnevad nälga. Nõrgad linnud jäävad parvest maha. Nad hukkuvad.

Linnu-parve|dega lendavad kaasa rööv-linnud. Nad püüavad rändal|jaid endale saagiks. Maa-pinnal satuvad linnud mets-loomade küüsi.

2.

Talvel on ränd-linnud lõunamaal. Kevadel tulevad linnud Eesti-maale tagasi. Eesti on nende kodu. Siin nad sündisid ja kasvasid üles. Siin kasva|tavad nad oma poegi.

Randmäe, H., Sprenk, K. Emakeele lugemik abikooli 3. kl, 1978, lk 36-37

1. Lõpeta laused.

1. Meie kodu on (kus?) *lõuna-maal / Eesti-maal*

2. Kevadel lendavad ränd-linnud tagasi (kuhu?)
lõuna-maale / Eesti-maale

2. Loe. Jooni sõnad. (Õpetajale: vt lk 14.) Ühenda alla-joonitud sõnad.

1. Nõrgad linnud jäävad parvest maha. Nad hukkuvad.

Missugused linnud hukkuvad?

2. Kevadel tulevad linnud Eesti-maale tagasi. Eesti on nende kodu.

Kelle kodu on Eestimaal?

3. Lindude kodu on Eestis. Siin nad sündisid ja kasvasid üles.

Kus linnud sündisid ja kasvasid?

3. Loe. Leia tekstist lähedase tähendusega laused. (1. lõik) Märgi tabelisse sobivasse kohta ✓.

Miks linnud rännu ajal hukuvad?

Ohud õhus	On tekstis	Ei ole tekstis
1. Linnud väsivad pika lennu ajal.	✓	
2. Lindudel on nälg.		
3. Rööv-linnud püüavad rändajaid.		
4. Jahi-mehed kütivad linde.		

Ohud maa-pinnal	On tekstis	Ei ole tekstis
1. Linnud ei leia toitu.		
2. Jahi-mehed kütivad linde.		
3. Rööv-linnud ründavad rändajaid.		
4. Mets-loomad murra vad linde.		

*Kevadel lendavad linnud tagasi. Millised ohud varitsevad linde kojulennu ajal?

4. A. Loe lõik. Vali lõigu kohta sobiv küsimus (X).

1. lõik

- ☐ 1. Mida linnud näevad rändamise ajal?
- ☐ 2. Mida linnud tunnevad rändamise ajal?

1. lõik

- ☐ 1. Kes aitavad ränd-linde?
- ☐ 2. Kes püüavad rändlinde?

2. lõik

- ☐ 1. Mida teevad linnud oma kodu-maal?
- ☐ 2. Mida teevad linnud lõuna-maal?

B. Esita küsimus kaasla|sele. Leia vastus tekstist. Loe.

5. Järjesta sõnad. Kirjuta laused.

1. väsimust tunnevad ja nälga Linnud . (1. lõik)

2. saagiks endale Röövlinnud rändajaid püüavad . (2. lõik)

3. linnud Maapinnal metsloomade küüsi satuvad . (2. lõik)

6. Kes neist loomadest sööb linde? Loe ja otsusta. Igas tulbas on üks vale sõna. Tõmba see maha.

1.

rebane
hunt
põder

2.

ilves
jänes
rebane

3.

hunt
metskits
ilves

Linde söövad: , ja

..... → Nemad on **rööv-loomad.**

Linde ei söö: , ja

.....

7. Loe. Kirjuta lünka sobiv sõna.

Lõuna-maale lendamine on raske

väsivad pikk raske nälga nõrgad mets-loomade saagiks

Tee-kond lõuna-maale on (*missugune?*) ja

Lennu ajal linnud (*mida teevad?*) Nad tunnevad (*mida?*) (*Missugused?*)

linnud ei jõua teistega koos lennata. Nad jäävad parvest maha.

Rööv-linnud püüavad rändajaid endale (*milleks?*)

Rändlinnud satuvad ka (*kelle?*) küüsi.

Ränd-linnud lendavad kevadel koju tagasi

oma pesad kasvasid koju sündisid

Kevadel lendavad linnud (*kuhu?*) tagasi.

Eesti-maal nad (*mida tegid?*) ja üles.

Kevadel ehitavad linnud siia (*mille?*)

8. Mida said tekstist teada? Loe. Vali õiged laused X.

- ☐ 1. Kõik ränd-linnud ei jõua lõuna-maale. Nad hukkuvad lennu ajal.
- ☐ 2. Linde ründavad rööv-linnud ja rööv-loomad.
- ☐ 3. Ränd-linnud on lõuna-maal terve aasta.
- ☐ 4. Kevadel lendavad ränd-linnud koju tagasi.

1. Mis põhjustel rändlinnud hukkuvad?

2. Nimeta röövlind (röövloomi).

3. Mis aastaajal rändlinnud on lõunamaal?

4. Milleks linnud lendavad koju tagasi?

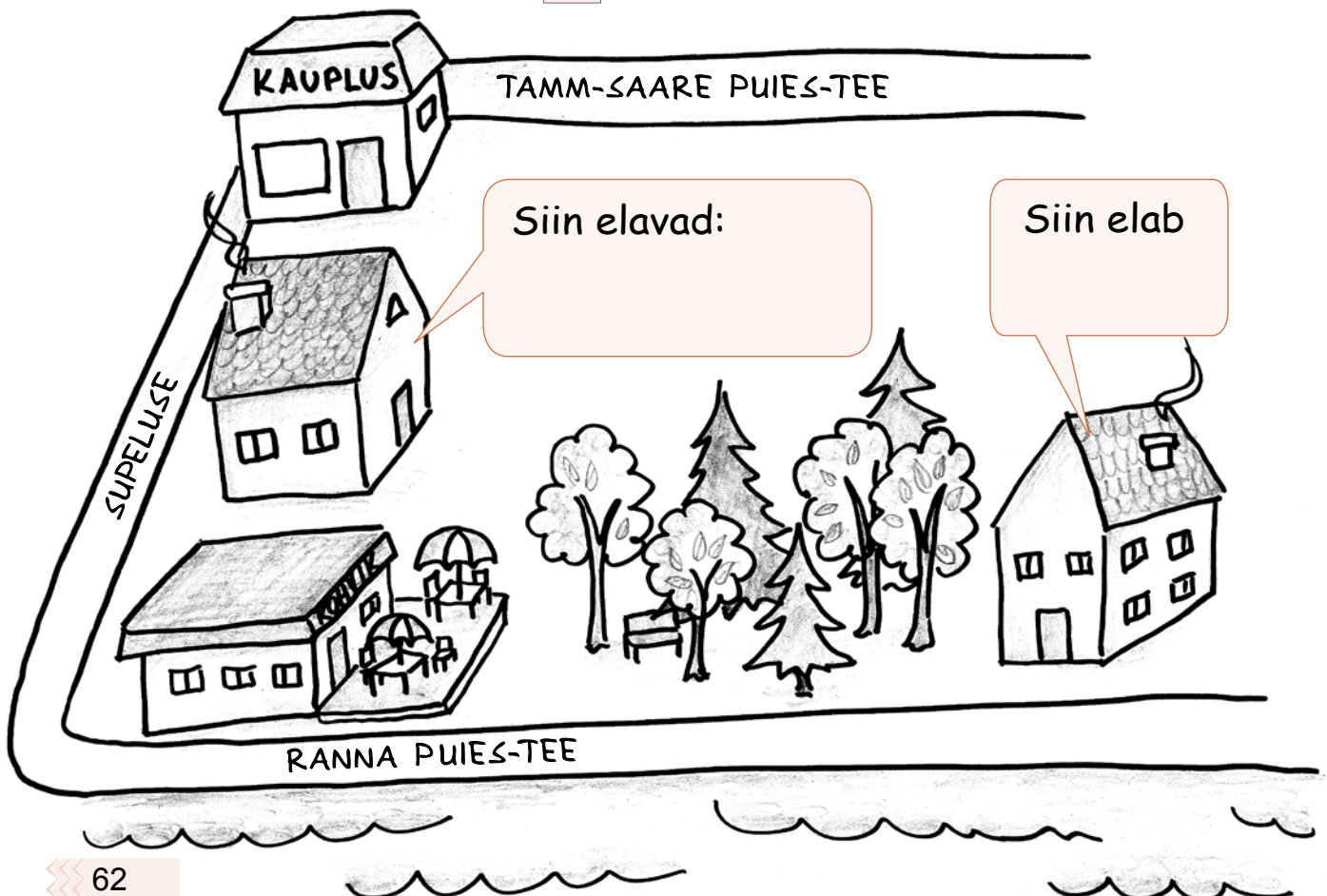
Poisid ujuvad (lk 10)

1. A. Loe lause. Leia plaanil õige maja. Kirjuta õiged nimed.
- B. Värvi poiste kodu-majad erinevat värvi.

1. Peeter elab mere ääres.
2. Anti ja Mati kodu on Supeluse tänaval.

2. Loe. Jälgi linna-plaani. Õige lause juurde märgi ☐.

1. Peeter elab pargi kõrval. ☐
2. Peetri kodu on kohviku ja pargi vahel. ☐
3. Anti kodu asub kohviku ja poe vahel. ☐
4. Peeter elab merele lähemal kui Mati. ☐
5. Supeluse tänav viib otse randa. ☐
6. Matil on poodi pikk tee. ☐

Siil ja jänes (lk 38)

1. Loe. Mis loom on ...? Ühenda joonega pilt ja nimetus.

Siili selja peal on okkad.
Loom magab keras.

okas-keras

pikk-kõrv

pikk-jalg

Jänesel on pikad kõrvad.
Tal on pikad jalad.

2. Kirjelda loomade välimust.

Siilil
Tal } on ...

(missugused?) kõrvad.

Selja peal on siilil (missugused?) okkad.

Kõhu all on tal (missugused?) karvad.

(missugused?) jalad.

(missugune?) saba.

Jänesel
Tal } on ...

(missugused?) kõrvad.

Looma keha katavad (mis värvi?) karvad.

Karvad on pehmed nagu (kivi / vatt).

(missugused?) jalad.

Jänes jookseb (kiiresti / aeglaselt).

(missugune?) saba.

3. A. Mõistata. Kes see on? Mille järgi otsustasid?

Ühenda mõistatus ja vastus joonega.

1. Pikk-kõrv, pikk-jalg,
hallid vatid seljas?

orav

3. Alt pehme, pealt terav,
ise laulab pot-pot?

2. Hall kera,
hambaid täis?

siil

4. Valgem kui lumi,
kiirem kui tuul?

jänes

B. Kelle kohta ei olnud mõistatust?

4. Loe lause. Leia sobivad sõnad mõista|tusest.

Mitmendast mõista|tusest leidsid? Kirjuta mõista|tuse number.

1. Siilil on kõhu peal karvad.

☐

2. Okkad on siilil selja peal.

☐☐

3. Siili hääl kostub nagu popsu|mine.

☐

4. Kui siil tunneb ohtu, siis tõmbab ta end kerra.

☐

5. Siil magab keras.

☐

1. Jänesel on pikad kõrvad.

☐

2. Jänesel on pikad jalad.

☐

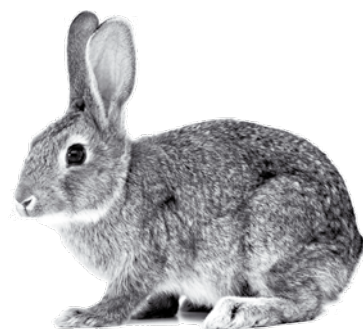
3. Jänese keha katavad hallid karvad.

☐

4. Valge-jänese karvad on talvel valged.

☐

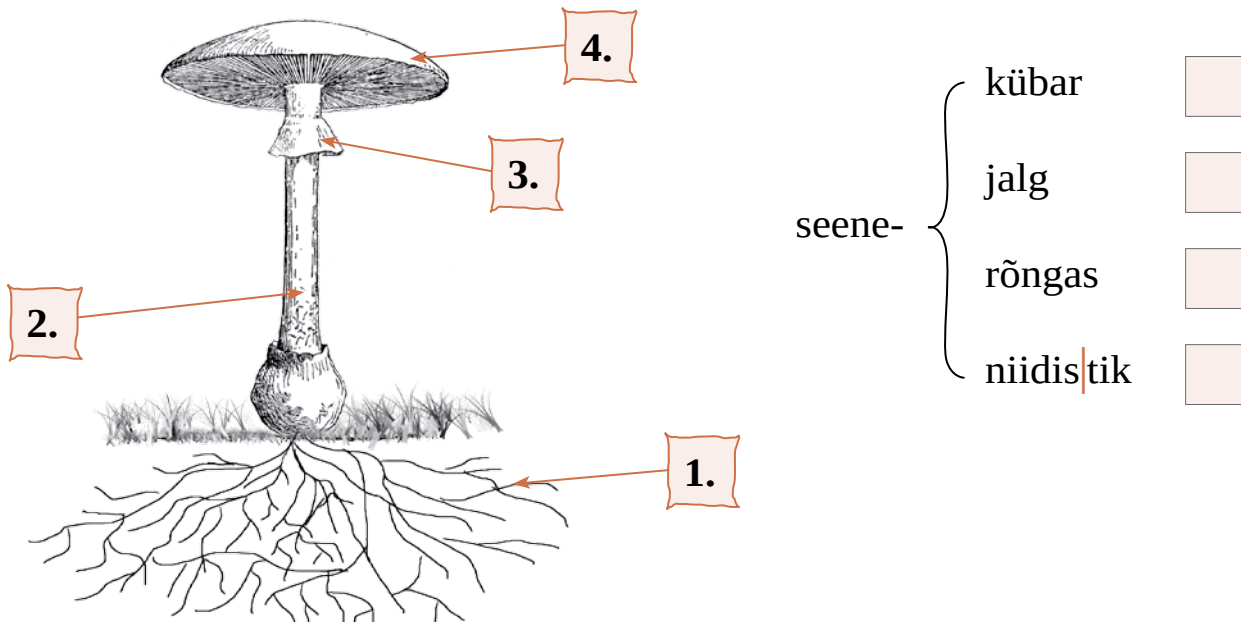
5. Jänes jookseb väga kiiresti.

☐

Mehikene metsas (lk 42)

1. Loe. Näita pildil seene osad.

Kirjuta nimetuse juurde õige number.

2. Mis osad on seenel **maa peal**? Mis osad on seenel **maa all**?

Loe. Ühenda joonega.

maa all

maa peal

niidistik

jalg

kübar

Rändlinnud lahkuvad (lk 50)

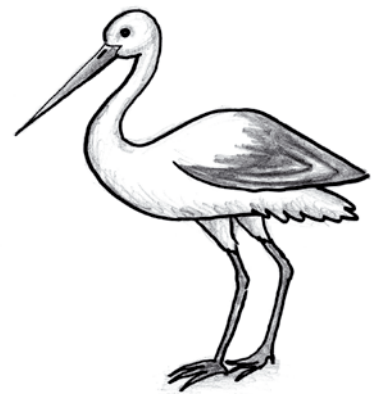
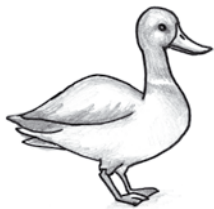
1. A. Mis linnud on pildil?

B. Mis lindude parved on pildil?

Ühenda pildid joonega (*lind ja linnu-parv*).

Linnud lendavad parvedes.
Me näeme taevas linnu-parvi.

Väikesed laulu-linnud

Kured

Pardid

Haned

lendavad
rändavad

tihedas parves.

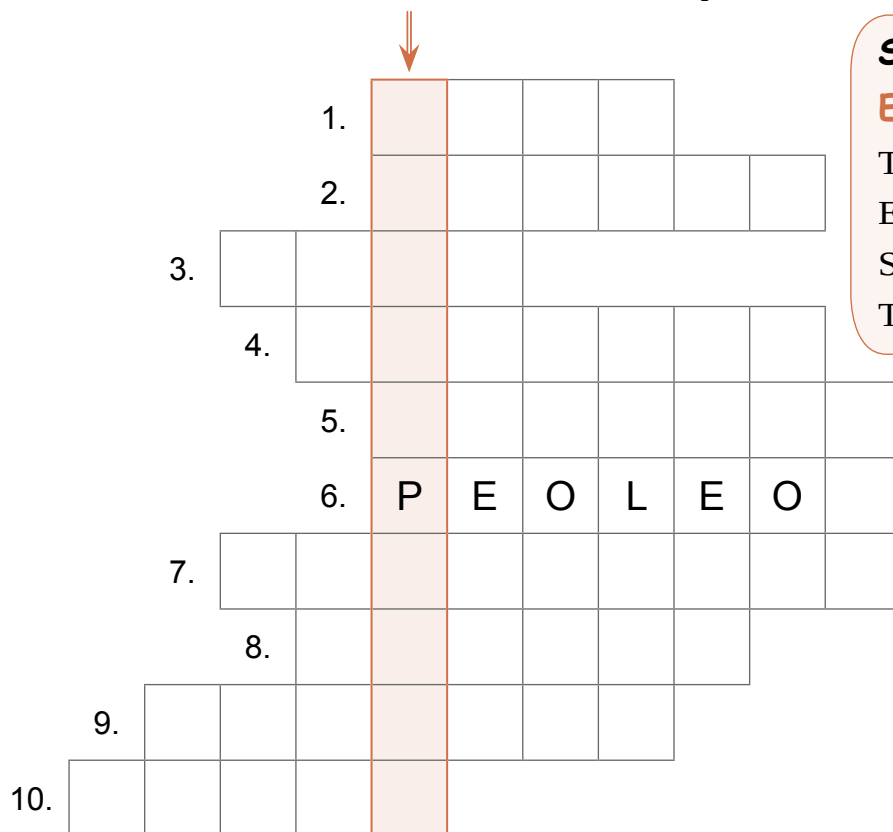
kolm-nurgas.

reas.

kald-reas.

2. Lahenda rist-sõna.

*Mõistatamisel on abina soovitatav kasutada lindude pilte.

Saad teada

Eesti kõige väiksema linnu.

Teda võib näha igal aastaajal.

Elab metsas.

Sööb putukaid.

Talvel sööb okaspuude seemneid.

1. Ta on rändlind. Mõnikord näeb teda ka talvel meie maal. Ta armastab ujuda – on veelind. Toitu püüab ta madalast veest. Ta prääksub.
2. Ta on paigalind. Ta on röövlind – sööb väikeseid loomi ja linde. Toitu otsib pimedas. Ta on kassikakk, aga inimesed kutsuvad teda ka teistmoodi. Kuidas inimesed teda kutsuvad?
3. Ta on rändlind. Ta armastab ujuda – on veelind. Tal on valged suled, mustad jalad, pikk kael. Sööb veetaimi.
4. Ta on paigalind. Tal on mustad ja valged suled, pikk saba. Ta varastab asju ja sööb teiste lindude mune. Ta kädistab.
5. Ta on paigalind. Tal on punane kõhualune. Talvel näeme teda lindude toidumajas.
6. Ta on rändlind. Suled on kollased. Saba ja tiivad on mustad. Sööb putukaid.
7. Ta on rändlind. Tal on pikad jalad ja pikk nokk. Sööb konni, hiiri, madusid.
8. Ta on paigalind. Tal on kollane kõhualune. Talvel sööb lindude toidumajas pekki. (rasva...)
9. Ta on rändlind. Ta lendab hästi ja püüab õhust putukaid. Tema pesa meenutab savikaussi. Ta on meie rahvuslind. (suitsu...)
10. Ta on paigalind. Tal on hallid ja mustad suled. Linnas otsib ta toitu prügikastidest. Ta kraaksub.

trap, lluköö, kiul, sakarah, ekiveel, oeloep, grukenoot, enahit, ekusäap, serav

Sisukord

Mida ma arvan? (tagasiside-leht õpilasele)	3
Me hakkame õppima	4
Suvi	
Lapsed suvel	5
Poisid ujuvad	10
Vanaema juures	14
Kool algas	
Kolmas klass	18
Esimene koolipäev (I osa)	22
Esimene koolipäev (II osa)	26
Tere, tere!	30
Õpetajale	34
Loodus sügisel	
Siil ja jänes	38
Mehikene metsas	42
Siil, sibul, sisalik	44
Siil Siimu sünnipäev	46
Rändlinnud lahkuvad	50
Rändlinnud teel (I osa)	51
Rändlinnud teel (II osa)	58
Lisad	
Poisid ujuvad	62
Siil ja jänes	63
Mehikene metsas	65
Rändlinnud lahkuvad	66

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Hariduslike erivajadustega
õpilaste õppevara arendamine

ISBN 978-9949-524-74-7

9 789949 524747